

CONGRÉS
INTERNACIONAL
L'ORDE DE SANTA
MARIA DE MONTESA I
SANT JORDI D'ALFAMA
HISTÒRIA I PATRIMONI

VALÈNCIA-MONTESA,
24 AL 27 D'OCTUBRE DE 2017

Comité científic:

Dr. Enric Guinot Rodríguez
(Universitat de València)

Dr. Juan Francisco Pardo Molero
(Universitat de València)

Dra. Yolanda Gil Saura
(Universitat de València)

Dra. Ester Alba Pagán
(Universitat de València)

Dr. Fernando Andrés Robres
(Universidad Autónoma de Madrid)

Dr. Josep Cerdà i Ballester
(Universitat de València)

Col·laboren:

Projecte: HAR2014-53298-C2: «Nuevas perspectivas de historia social comparada entre el centro y la periferia mediterránea de la Monarquía Hispánica en la Edad Moderna»;

Projecte: HAR2014-58730-P: «Crecimiento económico y desigualdad social en la Europa Mediterránea (siglos XIII-XV)», finançats ambdós pel Ministerio de Economía y Competitividad del Gobierno de España.

Dimarts, 24 d'octubre de 2017

Aula Magna de la Universitat de València, edifici La Nau

Els ordres militars i l'orde de Montesa a l'època Medieval

9:00-9:30. Inauguració del Congrés pel Dr. Antonio Ariño Villarroya, vicerector de Cultura de la Universitat de València, Dra. Ester Alba Pagán, degana de la Facultat de Geografia i Història i Dr. Enric Guinot Rodríguez, en nom del Comitè organitzador.

Primera sessió: president de mesa, Dr. Enric Guinot Rodríguez.

9:30-10:00. Dr. Luis García-Guijarro (Universidad de Zaragoza). "*Algunos aspectos sobre la extinción del Temple y los orígenes de Montesa, 1294-1330*".

10:00-10:30. Dr. Carlos de Ayala (Universidad Autónoma de Madrid). "*La orden de Calatrava en el contexto del nacimiento de Montesa*".

10:30-11:00. Dra. Maria Bonet (Universitat Rovira i Virgili de Tarragona). "*L'orde de l'Hospital i l'herència del Temple. Politització i internacionalització*".

11:00-11:30. Dra. Paula Pinto Costa (Universidade de Porto). "*Reflexos em Portugal de um 'mundo' em mudança: a origem da ordem de Cristo no século XIV*".

11:30-11:45. Pausa-café.

Segona sessió: president de mesa, Dr. Carlos de Ayala.

11:45-12:15. Dr. Vicent Garcia Edo (Universitat Jaume I de Castelló). "*Arnau de Soler, segon mestre de l'orde de Montesa (1320-1327)*".

12:15-12:45. Dr. Enric Guinot Rodríguez (Universitat de València). "*L'orde de Montesa en el marc dels canvis de la monarquia Trastàmara (1412-1479)*".

12:45-13:15. Dr. Mateu Rodrigo Lizondo (Universitat de València). "*L'orde de Montesa en la Guerra de la Unió*".

13:15-14:00. Debat.

14:00-16:00. Pausa dinar.

Tercera sessió: presidenta de mesa, Dra. Maria Bonet.

16:00-16:30. Dr. Vicent Pons Alòs (Universitat de València). "*La noblesa de Xàtiva i l'orde de Montesa al segle XV i principis del XVI*".

16:30-17:00. Dr. Joaquín Aparici (Universitat Jaume I de Castelló). "*La correspondència de fra Romeu de Corbera, mestre de Montesa, a través del seu registre (1414-1415)*".

17:00-17:20. Dr. Salvador Vercher Lletí (Arxiu Municipal d'Alzira). "*Problemes en l'exercici de la jurisdicció en la comanda de Sueca per part del mestre de Montesa en el segle XIV*".

17:20-17:40. Pablo Sanahuja (Màster UV). "*¿Defensora de la fe o protectora del Reino?. La orden de Santa María de Montesa y la Guerra de los Dos Pedros (1356-1369)*".

17:40-18:00. José L. Ortega (Màster UV). "Un modelo de promoción social nobiliario al abrigo de la monarquía: frey Lluís Despuig, maestre de Montesa".

18:00-18:20. Andrea Maggi (Universitat di Napoli Federico II). "Despachos en vernáculo italiano de frey Lluís Despuig. Con una misiva inédita a Francesco Sforza (Nápoles, 13 de febrero de 1456)".

18:20-18:40. Dr. Abel Soler Molina, investigador. "*L'orde de Montesa al Nàpols d'Alfons el Magnànim i les al·lusions a sant Jordi en el Curial*".

18:40-19:00. Juan Boix Salvador, investigador. "*La orden de Montesa ¿siempre al servicio del rey?. Casos de desavenencias notables*".

19:00-19:30. Debat.

19:30. Presentació del documental sobre l'orde de Santa Maria de Montesa elaborat pel grup HARCA, amb el patrocini de la Presidència de les Corts Valencianes

Dimecres, 25 d'octubre de 2017

Sala Palmireno, Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València

L'orde de Montesa a l'època Moderna

**Quarta sessió: president de mesa,
Dr. Juan Francisco Pardo Molero.**

9:30-10:00. Dr. Fernando Andrés Robres (Universidad Autónoma de Madrid). *"Montesa en la época Moderna: historiografía reciente e historia"*.

10:00-10:30. Dr. Francisco Fernández Izquierdo (CCHS – CSIC-Madrid). *"La orden de Montesa vigilada por la orden de Calatrava: límites y resultados de la facultad de visita (1502-1602)"*.

10:30-11:00. Dra. Fernanda Olival (Universidade de Évora - CIDEHUS). *"La orden portuguesa paralela a la de Montesa (orden de Cristo) y sus formas de identidad"*.

11:00-11:30. Dr. Jon Arrieta Alberdi (Universidad del País Vasco UPV-EHU). *"La orden de Montesa en las Observaciones de Cristóbal Crespi de Valldaura"*.

11:30-11:45. Pausa-café.

**Cinquena sessió: president de mesa,
Dr. Fernando Andrés Robres**

11:45-12:15. Dr. Josep Cerdà i Ballester (Universitat de València). *"Un altre diari del vicecanceller Crespi: don Cristóbal, cavaller de Montesa (1642-1670)"*.

12:15-12:45. Dr. Santiago la Parra (Universitat Politècnica de Valencia-Gandia). *"Los Borja y la orden de Montesa: el uso familiar del ideal caballeresco"*.

12:45-13:15. Dr. Armando Alberola (Universitat d'Alacant). *"El terremoto de Montesa de 1748 y su contexto"*.

13:15-14:00. Debat.

14:00-16:00. Pausa dinar.

**Sisena sessió: president de mesa,
Dr. Francisco Fernández Izquierdo.**

16:00-16:30. Dr. David Bernabé (Universitat d'Alacant). *"La visita de inspección de Vilafamés en 1671"*.

16:30-17:00. Dra. Anne Brogini (Université de Nice). *"La Monarchia Cattolica, gli ordini iberici e l'ordine di Malta nel Mediterraneo del Cinquecento"*.

17:00-17:20. Dr. Javier Hernández Ruano, investigador. *"La organización judicial en el señorío de la orden de Montesa (siglos XVI y XVII)"*.

17:20-17:40. Dra. Laura Gómez Orts (Universitat de València). *"Los magistrados de la Audiencia en la orden de Montesa"*.

17:40-18:00. Miquel Fuertes Broseta (Màster UV). *"La actividad de la Junta de Contrafueros en el conflicto por la sucesión en la encomienda mayor de Montesa en 1692"*.

18:00-18:20. María Salas Benedito. *"La trajectòria de don Josep de Cardona i Erill dintre de l'orde de Montesa: un lloctinent al que se li va retirat l'hàbit"*.

18:20-18:40. Dra. Llum Juan, investigadora. *"Llaurar per al futur. Reflexions sobre el butllari de l'orde de Montesa en la segona meitat del segle XVIII"*.

18:40-19:00. Dr. Hipólito Sanchiz Álvarez de Toledo (Universidad CEU San Pablo-Madrid). *"Apuntes para una historia de las órdenes militares tras la caída del Antiguo Régimen"*.

19:00-19:30. Debat.

19:30. Presentació de la Biblioteca virtual de Montesa per part de la Biblioteca Històrica de la Universitat de València.

Dijous, 26 d'octubre de 2017

Sala Palmireno, Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València

El patrimoni històric i artístic de l'Orde i dels pobles valencians montesians

**Setena sessió: presidenta de mesa,
Dra. Ester Alba Pagán.**

10:00-10:30. Dra. Mercedes Gómez-Ferrer (Universitat de València). *"Arte en la iglesia y castillo de Montesa"*.

10:30-11:00. Dr. Arturo Zaragoza Catalán, arquitecte (Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles). *"Talleres y arquitectura en el Maestrazgo de Montesa en época Medieval"*.

11:00-11:30. Dra. Yolanda Gil Saura (Universitat de València). *"Clérigos y caballeros. Arquitecturas montesianas de la orden de Montesa en época Moderna"*.

11:30-11:45. Pausa-café.

**Huitena sessió: presidenta de mesa,
Dra. Mercedes Gómez-Ferrer.**

11:45-12:15. Dra. Ester Alba Pagán (Universitat de València). *"Entre la Corte y Valencia: la querrela artística en la iglesia de Santa María del Temple de Valencia"*.

12:15-12:45. Enric Querol Coll (Universitat de Barcelona). *"Producción literaria y cultura escrita en el Maestrazgo"*.

12:45-13:15. Bàrbara Barberà, Carlos García Martínez (Universitat de València). *"Ex biblioteca regalis conventus Montesiae: los libros de la orden de Montesa en la Universitat de València-Estudi General"*.

13:15-14:00. Debat.

14:00-16:00. Pausa dinar.

**Novena sessió: presidenta de mesa,
Dra. Yolanda Gil Saura.**

16:00-16:30. Dr. Francesc Torres Faus (Arxiu del Regne de València). *"La documentació de l'orde de Montesa en l'Arxiu del Regne de València i l'Arxiu Històric Nacional"*.

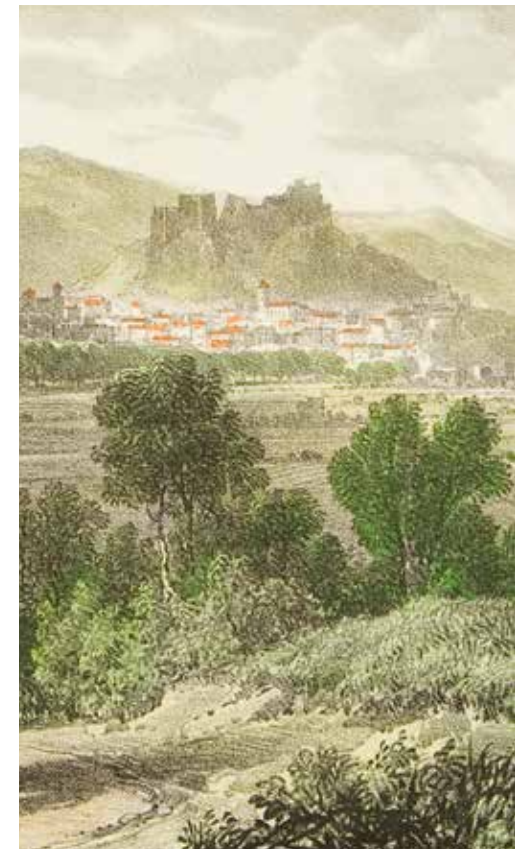
16:30-16:50. Sonia Jiménez Hortelano (Universitat de València). *"Las casas madre de las órdenes militares peninsulares: oración, guerra y prestigio"*.

16:50-17:10. Julio Jiménez y Gómez-Chamorro (Archivo Municipal de Ocaña). *"Imagen del caballero de la orden de Montesa en el arte español"*.

17:10-17:30. Carlos Soler d'Hyver, investigador. *"Varia montesiana"*.

17:30-18:00. Debat.

18:30. Visita guiada a l'església del Temple de València.

Divendres, 27 d'octubre de 2017

Espai llotja (junt a la Casa de la Vila). Montesa

Els castells montesians: arquitectura i patrimoni

10:00-10:30. Inauguració:

N'Analía Juan i Guillén, Alcaldessa de Montesa, Dra. Ester Alba, degana de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València, Antoni Bravo, Subdirector General de Patrimoni de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, Dr. Enric Guinot, per l'organització del Congrés.

**Desena sessió: president de mesa,
Dr. Josep Cerdà i Ballester.**

10:30-11:00. Presentació del llibre del Dr. Josep Cerdà (Universitat de València) i el Dr. Juan Carlos Navarro (Universitat Politècnica de València) *El Castillo y Sacro Convento de la Orden de Montesa. Historia y arquitectura*, editat per la Universitat Politècnica de València.

11:00-11:30. Ferran Falomir, arqueòleg (Diputació de Castelló). *"Evolució topogràfica del castell de Xivert dels segles XIV al XVI i les reformes sota l'orde de Montesa. Les dades arqueològiques"*.

11:30-11:45. Pausa-café.

11:45-12:15. Dra. Pepa Balaguer, arquitecta (Universitat Politècnica de València). *"La arquitectura del castillo de Peñíscola: una lectura del conjunto tras la restauración"*.

12:15-12:45. José L. Menéndez Fueyo, Rafael Pérez Jiménez, J. Pina, A. Sánchez, F. Vilaplana, B. Revert (Museu Arqueològic d'Alacant (MARQ)). *"En los confines de la Orden. El proyecto de intervención, conservación y musealización del Castell de Perputxent (l'Orxa, Alicante)"*.

13:00-14:00. Visita guiada a l'església de Montesa i al Museu Parroquial.
Col·labora: Dr. Arturo Barba, organista (Conservatori Superior de Música de València).

14:00-16:00. Pausa dinar.

16:00-17:45. Visita guiada al castell de Montesa.

18:00. Tornada a València.

Espais del Congrés:

Aula Magna de la Universitat de València, edifici La Nau.

**Sala Palmireno, Facultat de Geografia i Història,
Universitat de València.**

Espai Ilotja (junt a la Casa de la Vila). Montesa.

Organitza:

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA Facultat de Geografia i Història

Més informació: centenariordemontesa.wordpress.com

Contacte: centenariordemontesa@gmail.com

Patrocina:

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

Vicerektorat d'Investigació
Vicerektorat de Cultura

Ajuntament de
Montesa